

bodde det 4,6 miljoner tyskar i Schlesien.

Königsberg i Östpreussen var en gång de preussiska hertigarnas residensstad och senare en av kungarikets viktigaste platser. Särskilt rysk var den aldrig.

Nu torde en gränsrevision knappast lösa några problem. Möjligen med reservation för den ryska delen av Östpreussen om både Litauen och Polen helt bryter med Moskva. Vart tar då de isolerade ryssarna i Fredrik den stores hemtrakter vägen?

Lösningen för både tyskarna och deras grannar ligger nog i det nya öppna Europa. Om gränsernas betydelse min-

skar blir inte heller nationstillhörigheten lika avgörande. Enligt en polsk forskare känner 30 % i Schlesien större gemenskap med Tyskland än med Polen. De bör kunna behålla sin identitet och öka kontakterna med Brandenburg och Sachsen utan att det hotar Polens fortsatta existens.

Förståelse för historiens konsekvenser och generositet gentemot språkliga och kulturella minoriteter bör kunna erbjuda en acceptabel lösning. Det vore lika fel att ignorera tyska krav på förändringar av Europas karta som att låta dem skjuta dagens positiva utveckling i sank.

CARL JOHAN LJUNGBERG:

En bok om samvete och makt

Nyligen rev i en memoarbok den (s)-regeringen närstående Harry Schein slöjan från maktens ansikte. Det framgick samtidigt att författaren trivs ganska bra med makt själv, och avgjort med dem som har den (makten). Scheins uppriktighet verkade så avväpnande att kritiken kom av sig.

Christian Braw: **I världen**. Norma 1990

Ironiskt nog utger samtidigt Christian Braw en utmärkt bok kallad *I världen*, där han ägnar några inträngande uppsatser åt makten och svårigheten att gå den emot.

Braw söker inte makten, ens i den kyrka där han dagligen verkar. I stället avslöjar han hur makten drar till sig omnipotenta personligheter. I män som Solzjenitsyn, Kaj Munck och Jan Kross ser Braw makt-havarnas motsats: de ensamma samvets-hjältarna som påtalar de styrandes övergrepp. Och Braw anger på ett sätt som minner om James Burnham (i *The Machiavellians*) några drag hos makthavare i alla tider.

De som har makten avslöjar för det första inte sina intressen helt förrän de hotas. "Varför gå över lik, förrän man måste?" Anklagelser om att de äger och

försvaret av makt bemöter de vanligen sårat och oförstående. "Skulle vi gynna oss själva? Visa intolerans!" De äger därtill vad Braw kallar praktisk materialism. Dvs de är för det kvantifierbara. (Det gäller t o m i miljörelsen.) De är vidare praktiska ateister, värdenihilister. En makt bortom den enskilda människan betyder för dem på sin höjd partiets, klassens eller nationens intressestyrka. Givetvis är de i grövsta mening också utvecklingsoptimister. De tror att allt blir bättre dag för dag, liksom att världen är förutbestämd att bilda en harmonisk enhet en dag; one world.

Braw ägnar en läsvärd essä åt Olof Palme, en av våra största maktutövare. Braw lyfter väl fram det motsägelsefulla såväl hos Palme som hos svenskarna i deras syn på sin omstridde ledare. Braw urskiljer ett slags outtalad lojalitet med en svensk regeringschef oavsett partifärg, och menar att detta gjorde reaktionen efter Palme relativt respektfull. Samtidigt kände många att Palme själv hade en problemfylld relation till det svenska (Palme talade t ex inte om "vårt land" utan med en anglicism om "det här landet"). För den mångspråkige Palme var det internationella samfundet i viss mån hemlandet. Braw pekar också på att Palme för att utveckla goda sidor måste känna sig icke-ifrågasatt. Han kunde framtona med charm, generositet och lekfullhet. Men inför motstånd eller skepsis kom det nedriga, föraktfulla inslaget hos honom fram. Då spelade han också på det ressentiment, vars betydelse (s) motståndare aldrig lärt sig bedöma, menar Braw.

Man slås av hur mycket hos Braw som är ett slags konservativ spegelbild av den nya vänsterns samhällskritik. Också hos Braw isoleras de utanförstående san-

ningssägarna av makthavarna, oavsett hur sanningsenliga eller begåvade de förra må vara. Valfärdssveriges industrialians ifrågasätts också av honom, men inte med Marx i ryggen utan via det kristna idéarv vars klangbotten är nationen. Braws likhet med nyvänstern är dock partiell. Han är t ex skoningslös i sin avsågning av de 68-or, vilka han som präst på svenska landsbygden sett i det dagliga slitet patetiskt närma sig det "folk" som studentrevolten gällde. Vänstern skyggade trots sin storvulna radikalism för de avgörande frågorna, menar Braw. Dess sanningskrav var ideologiskt. Därför, inte på grund av det politiska motståndet, har också vänstern i dag mist sin styrka.

Efter Östdiktaturernas fall har önskan om ett "liv i sanning" åter gripit många. Braw är på denna linje. Men han påpekar också hur svår sanningens väg är, hur enslig, föraktad och stundtals direkt livsfarlig den är. När sanningskravet möter på nationens nivå – som "nationell botgöring", med Solzjenitsyn – blir det särskilt tungt. Det ses av många som tecken på svaghet, ej styrka. Hur många vågar inför tidens makter göra sig så naivt sårbara som Luther: "Här står jag och kan icke annat. Det är inte rådligt att handla mot sitt samvete, och mitt samvete är bundet i Guds ord."

När eftergivenhet ersätter ansvarigt ledarskap, ombytlighet avlöser mognad som livsmål, också här i Väst där vi ju äger frihet, är det ledsamt. Och när till och med biskopar i den svenska lutherska kyrkan betonar "samarbetsvillighet" som den främsta egenskapen är det oroande.

Christian Braw måste räknas som en av de främsta, kanske den främsta, av dagens svenska konservativa. Mätte *I världen* läsas av många.